

Nacisti (nacionalsocijalisti) — njemački fašisti

Kancelar — predsjednik savezne njemačke vlade

Antisemitizam — pokret protiv Židova, koji smatra da ih treba onemogućiti na političkom, ekonomskom i kulturnom polju. Hitler je htio Židove potpuno istrijebiti, ali je progona Židova bilo i u drugim zemljama, u bližoj i u daljoj prošlosti: progonima Židova nastojale su reakcionarne vladajuće klase skrenuti sa sebe mržnju nezadovoljnih širokih slojeva

Marionetske vlade (od marioneta - lutka) — sile Trojnog pakta stvarale su u okupiranim zemljama takve bespomoćne vlade koje će im biti slijepo oruđe i oružje protiv potlačenih naroda

Burza — mjesto gdje se obavljaju veliki trgovački poslovi, kupuju i prodaju vrijednosni papiri i dr.

Kolektivizacija zemlje — oduzimanje zemlje privatnim vlasnicima od strane države i njena predaja seljačkim zadrugama na zajedničku (kolektivnu) obradu

◆ ZADACI

Objasnite zašto u kapitalizmu nastaju ekonomske krize? Kako kriza zahvaća industrijske, a kako poljoprivredne zemlje? Na koji način državokapitalističke mjere »spasavaju« kapitalizam? Kakve su suptnosti postojale između zapadnih i fašističkih sila? Tko je prije fašista palio knjige na lomačama?

ZAKLJUČAK

komunikat

Nakon niza ekonomskih kriza, koje se u kapitalizmu redovito javljaju, god. 1929. započela je najveća ekonomska kriza, koja se proširila na čitav svijet i prijetila propašću kapitalističkom društvu. Da spasi kapitalizam, kapitalističke države počele su se upletati u privredni život zemlje i uvodile su razne državokapitalističke mjere. Ali sve te mjere imale su samo privremen uspjeh. Kapitalizam je bio teško bolestan. Široki slojevi sve su više prilazili radničkim partijama. Upravo zbog toga su buržoazija i vojni krugovi u Njemačkoj, Italiji i Japanu — zemljama manje bogatim, bez sirovina i kolonija — doveli na vlast fašiste. Fašisti su mislili riješiti krizu osvajачkim ratovima. Odmah su se počeli silno naoružavati i zatim napadati susjedne zemlje. God. 1940. zaključili su među sobom savez, nazvan Trojni pakt, i raspodijelili među sobom oblasti u kojima će vršiti osvajanja. Kao žrtve njihova napada pale su Etiopija (1936), Austrija (1938), Čehoslovačka (1938—1939), Albanija (1939) i velik dio Kine (1931—1939), a u Španjolskoj su uz njihovu pomoć u građanskom ratu pobijedili fašisti. Krupna buržoazija je i u nekim drugim evropskim državama uvela fašističke vlade. 1. IX 1939. napadom Hitlera na Poljsku započeo je drugi svjetski rat. U socijalističkom Sovjetskom Savezu nije bilo ekonomske krize. Sovjetski Savez provodio je u to vrijeme svoj veliki plan industrijalizacije. Zbog ratne opasnosti i naoružanja fašističkih sila morao je i sam razviti vojnu industriju. Staljinova lična vlast i vlast birokracije počela je tada sve više jačati.